

Tomaž Šalamun

BALADË PËR METKA KRAŠOVEC

Përkthyer nga Maks Leka në bashkëpunim me autorin
nga sllovenishtja dhe anglishtja

libri i parë

Nata lag tokën e buzëqeshjes
Vdekja mblidhet në grusht të milingonës.

Nuk prura zare mbi tryezë që fundin e kekut të mos shoh.

Mbathja nga shtylla e fuqishme!
Dera e shërbyesve perandorakë nuk bëhet dot pluhur.

Një totem shkruaj nëpër fole. Qeni ta ndukë me gjithë çka atje.

Myshku u palos në sirtarë të errët.

Atij që kokë më vete është, kokën prija paq. Kali i tij ushqehet.

Miliarda azganë. Sa pak për një fluturim të vetëm zog.

Kush, nëse do ta vriste mendjen, ka parë pemë të rriten nga kungulli.

Shpik një avion të blertë. Flak biftekun përmbi atë trung.

As rrjeta e dritares, as dhe portieri në derë nuk do t'ia dijë
për kopekun e përhimët. Secili prej tyre njeh mençurinë e të dy anëve.

Ati im dhëmbëmprehtë, nga mishi yt lulet pse s'gjallojnë?

Pyetjet janë vdekjet kronike të kafshëve të pamjela.
Të shohësh është ndëshkim

Shpirti i argjendtë nuk di ç'aromë ka.

O fise! Mbllaçitni në gojë fluturimin tuaj.

Fortesa shpërthen.

Lëreni melhemin të pikoje mbi sipërfaqet e rrumbullakëta të avionëve.

Po, tha Alice, por kjo ngre çështjen, të ketë vallë koha xhep.

Për floririn, flluskat e sapunit më të nevojshme se vetë qielli janë.

Lidhini kuajt. E dinë fort mirë ç'duhet të bëjnë me tagjinë.

Syri lan një plagë në bark. Këtu jam si në shtëpinë time.

Syri lan një plagë në bark. Këtu jam si në shtëpinë time.

Rrugicat lajnë rrugën. Fryma pranverore luhartet dhe pastaj rri pezull.

Kupat në altar mbajnë gishta brenda.

Poçen kush e ngre do gjejë përvëlmin.

Maja çatish. E shikon litarin varur në degë? Lëshuar pingulthi prej pishës

Vetmia është një krismë në zbrazëti.

Njerëzimi sensin e masës e ka humbur.

Vizato përralla. Për ndëshkim në pikturën e tyre do të jem.

Një foto e kopjes do fundosë çdo portier futbollit.

Monstrat prej mishra dhëmbësh shtypen e bëhen këpucë zogjsh.

Këllqet u dalin jashtë.

Në qafëmali dritaret janë në formë veze.

Emri shkruhet në bardhësi dhe në w-të e thepisura

Të tjerët fabrikat në lepuj shndërrojnë.

Farat mbartin ar ndër vete. Shkrirja në kult vetëm në dëborë fillon.

Mbreti i pëshpërit bregut.

Nuk më pëlqejnë qershitë e zeza në pemë.
Në blozë arushën kush e llangos?
Një fetus, nofull e thyer, pjesë e laringut mungon.
Do të doja të isha shiu, që i heq zgjyrën çatisë
Flokët e mi do të doja t'i digjja, zbuluar të jem.
Vdiqa kur zbatha këpucët.
Dredhkat më mbështollën me gërsheta, si kështjellë.
Ca shkumës brenda meje ende ka mbetur,
përrjashta një valixhe e vogël e verdhë.
Në dorën time tundet si shenjt i varur
në një pemë - e njëjta pemë qershie e zezë

Për David Del Tredici-n

Fshikullima! Kamxhikë!

Kapiteni hodhi një kavo e unë rrëzohem poshtë në barkun e avullores.

Jam lënë i braktisur në këto shpërvjelje sustash.

Tunika ime tepër e gjatë. Ti më pickkon.

Me llërat përveshur nuk e duroj dot.

Veç zoti e di ku gjendet pianisti.

Një derë me doreza tunxhi u përplas në ikje pas tij

Raftet me libra u drodhën kur ndezi makinën

E zymtë poza e vogëlushit zezak, përkulur mbi pus.

Dregëzat e veta po përtyp.

Një avion prej hangarit furishëm shkulmon.

Fillim prilli duhet të jetë.

Dridhet vogëlushi mbi gur.

Sytë e lëkurtë të pilotit mund t'i dallosh.

Rripat e lëkurtë në mjekrën e pilotit janë

më të holla se litari që derdhet në pus.

I vockël insekti në rrjetën e shoshës,

mbi të një pikë birrë.

Në katin më lart banon një vajzë syverdhë.

Ish saktësisht mesditë kur dielli më shkëlqeu
pingul mbi kokë.

Numërova rrathët e mi, hije kërkova.

Vulën time stampova në shkretëtirë.

Mandej mora shaminë e monogramuar.

E vura nën një ujëvarë.

Ish një minutë pasmesdite.
Ekuilibri mbeti po ai.
Një përvijim kaprolli noton në ujë.
Pashka ndodhka përjetësisht.
Një derr i egër shkund trungun e lisit.
Çaji derdhet mbi bar.
Numra janë gdhendur mbi thjerra dylbish.

Të dielave kur kambanat i mbështjellin në plastmase
dhe zdrukthëtarët ngulin gozhdët mbi muret e drunjtë,
njerëzimi derdhet rrëke. Ujërat rrjedhin gjithmonë
teposhtë
Të hënave ushtarët marrin racione të thata.
Veten lyejnë me kortizon.
Tufa shpendrash stolisin slitat

Një shpatë segmenton shtatë gjëra.

Drerë, vogëlushët nga bark i mëmës nuk linden, por nga zbrazëtia.
Sikurse sallata jeshile nuk rritet nga toka, por nga zbrazëtia.

Jam më i heshtur se një gjarpër.

Prej shiritit ngjitës një farë shkulet
Ku vizatova në hartë një tren?
Lastarë pemësh, lastarë degësh prekin avullin e lokomotivës.
Ndiz dritat.
Shoh grushtin e vockël të zverdhur të fqinjtit tim.
Imagjinoj botën tek rri majë gishtash.
Në tunelin këtu dikush harroi një portokall.

Veç vaji mund të depërtojë diellit përmes.
Ndrin mbi një stol parku të gdhendur.

Unë gjerb pluhur në takëme porcelani Meissen.
Kurrë nuk e mendova që nyjat formohen aty
ku degëzat dalin prej trungut të pishës.
Pse flaka që lëpin pëllëmbën time buron nga sytë
e një burri kaherë të vdekur?
Rrjedh Danubi.
E gjithë kujtesa u shua tanimë.

Nga gjithë të ftuarit e lagur vetëm ai më i vjetri
s'më bezdis.
Kusuri në një *igloo* eskimeze duhen ndryrë
Ashtu sikurse vjet me marmelatë do t'i ushqejmë.
Foljet po i vë në kohën e ardhme.
Kur të tërën ta ngremë peshë, ta vendosim mbi
hunjtë rrumbulltë e me ngadalë, me kuaj, foletë t'i
çojmë drejt jugut.

Fërgëlloj në pllakëza bakri ngjitur në mur.
Ti befas më godite me atë dritë.
Numëroji gjethet e jetës sate,
do ta shohësh se nuk kam gabuar aspak.
Vetëm delet gabojnë.

epitaf

Vetëm Zoti ekziston. Shpirtrat janë fantazma.
Hijet qorre të makinerive mbajnë fshehur Puthjen.
Vdekja ime është Vdekje imja. Nuk do ndahet
me paqen e topitur të të tjerëve shtypur nën këtë livadh.

Kushdo që bie në gjunjë para varrit tim - të mbajë shënim -
toka do të tronditet. Unë nga rrënjët do të nxjerr lëngjet e ëmbla të
qafës dhe gjenitaleve tua. Buzët m'i jep.
Kujdes gjembat të mos shpojnë

daullen e veshit tënd tek përpëlitesh si një krimb,
si një i gjallë para një të vdekuri. Lër këtë bombë oksigjeni
të të lajë me lëmim. Të të shpërthejë aq larg

aq larg sa zemra të të mbajë. Ngrihu dhe
mbaj mend. E dua çdokënd që vërtet më njeh.
Përherë. Ngrihu tani. Dhurove veten tënde me gjithsej dhe u zgjove.

Një rrëke,
aromë freskie.
Dhëmbi fillon të më dhembë.

Gjithë të dashurat e mia janë thinjur

Pushi i luleradhiqeve pluskon.
Një gur zhytet në ujë.
Tek rrathët vështroj.

Pjata të bardha vijnë ndërmjet peshkut dhe sofrabezit blu.

Unë ha raven dhe shoh shtëpinë e tim gjyshi
me landra dhe shkallë të plasaritura.

Tsilka i është ndaluar të pastrojë armët.

Zonja Abramič tjerr lesh.

Kaproll, ti eja herët në mëngjes.

Robërit gjermanë ushqehen në gaveta alumini.

Jo mendja, guri, ravijëzon
rrathë mbi pellg.

Unë jam në pritje të gjestit të përshtatshëm, që zemrën ta ndreq.

Zogjtë oqeanit përtej,
të njëjtat lugë janë dhe këtu.

Sa herë shoh torta në mbështjellëse pjesërisht
Transparente, pjesërisht letër opake,
Goja më shkon lëng.

Kujtoj gjembin që m'u ngul në thembër.
Të korrat në duaj shtrirë në fushë.

Në supet e tim eti kur hipja
Pa ditur se do vdiste dikur.

Më tmerrojnë peshqirët blu.

Fotot e femrave nudo zhvendosen
në rafte më të lartë ndërsa rritem unë.

Kur babai punon, orët ndalen.

Shkumësi i kësaj pamje duhet rregulluar.

Madje edhe më të çuditshmit njerëz udhëtojnë me tren.

Bota është kaq e gjerë dhe e pafund,
aq sa ne dukemi si miza të vockla.

Ai taksisti keq duhet ta ketë vuajtur këtë jetë
ah, nëne, nëne!

Kompozim kemi atëherë, kur linjat mjegullohen këndshëm
dhe takohen në të njëjtin vend mbi lëkurën e mollës.

Radion sonë e mbyllën

Sytë e gjithsecilit do të ndrisin në liri.

Ne do të sheshojmë rrudhat në letrën e çokollatës
dhe sërish në rul t'i mbledhim fort, në toptha
për kontinente të tjera

Predhat vrasin karkaleca, po njëlloj, nëse në lëndina bien.

Buzët e fëmijëve llangosur me çokollatë.

Një bllok me letërthithëse dhe një kalë i bronztë mbi tryezë

Shikoj takat e mia të bardha.

Një mulli si ai që ngrenë barinjtë në kullotë.

Sa hap e mbyll sytë:

Lindje të panumërta lopësh.

Ti pishë, më fal!

Rrëzohesh kur unë marr lapsin.

Rreshtat që luani nuhati gjenden në beben e syrit tim.

Do të doja të vdisja me një kapuç të kuq në kokë.

Miza mbi qimet mes këmbëve të hapura

as që ka më të voglën ide për agoninë e lindjes.

Në murin gjigant

një kamare për qiririn e bardhë.

Numri 20

Vrava grushtin

Harku i rrjetës së hamakut ruan të njëjtin

pushtet të kujtesës fillestare sikurse hiri i kësaj urne

Shkallët janë formuar prej të njëjtave pika ndryshku si dhe balta.

Një fashë e errët lidhur nguc
mbulon diellin tim në njollat e tij të praruara.

Lëkurën prek:
nuk feks.

Zhënjimet janë trillime teknologjike:
të fytyrës pa formë
U shqyen krahët e bletës:
Ai flak unazat e drunjta rreth birilës.

Rosaku llufit humus llojin ta shpëtojë nga vdekja

broadway perëndimor

Më pëlqen që jam në ajër. Ulem mbi qytet, mbi
njerëz. Strukem nën dhe. Fshatari me kërbac nget
qerren përmes fshatit në një pasdite
të paqme. Në Bronx, një hebre veshur si një herë motit.
Pamja mbi çatinë e makinave që nga dentisti në rrokaqiellin e Lubjanës është tretur.
Dukeshin të çuditshëm nga ajo lartësi ku gjendesha
Pastaj erdhën vitet e urisë. Shkova në vende ku njerëzit
visheshin me të zeza, me pantallona të ngushta.
Muret qenë spërkatur në të kuqe të oksiduar,
kryetari i bashkisë na prezantoi sheshin ku
centrali elektrik do zinte vend. Pastaj shkuam drejt detit.
Rrethuar nga bambutë vrisja mendjen të gjeja
nga binin halat e pishave. Nga tarraca kundroja
avulloret në port. Fort mirë e dija që velat do ngrija. Më zgjuan
në një qytet ku dielli rrezebardhë ndriste Duomon.
Farmacistët pëshpëritnin. Librat i flaknin mbi karroceri
kamionësh. Iknin ngaqë erdhëm ne.
Unë nuk kam atdhe. Pi me këdo që më del përpara.
Ngado ndërseheshin buldozerë që të shqyenin ndërtesat e mia.
Ky bar e këta njerëz që bredhin – ndanë
Kastelit, të plakur qysh nga hera e fundit kur e kam parë-
atëherë kur Venecia ishte nën flakë, në epokën e revolucionit, paçka
se ka të njëjtin qen, të tjera gra nurplota rreth vetes, me të njëjtin lloj
orkideje të egër në thilenë e xhaketës .

gabrçe

Elegante. Kuptimplotë. Këto degë të errëta
pisha ruajnë çka pas vetes kanë, koloritin. Një zog
i gdhendur si lodër druri - një kartopacetë-
po të mos hidhej pupthi e të këndonte.
Më kaplon ngasje e zjarrtë të kacavirrem e
një mbajtëse qiriri të argjendtë të vendos ndanë folezës së tij.
Një gjest në prag të kallëpit të vdekjes. Këta djelmosha
malorë do rriten, e si mullinj të braktisur do
rregjohen një ditë. Vallë dikur kujtesa t'i shpërhapë
në qiellin përmbi tokë? Lojze, Stanko, djali
vëngërosh i sportelistit. Ku humbët? Unë do të bëhem kamerier. Unë
pyjet kam qejf. Do rri në shtëpi do të punoj në fermë. Do
të nisem në kërkim perëndimesh të tjera, në det.
Të jetë kufiri midis borës dhe tokës shterpë me
thikë i prerë. A thua Rižana të jetë vendi ideal ku
t'i kalosh kartëmonedhat kontrabandë,
Vitin tjetër do vish prapë?
A ushqehesh sa duhet me mish?

109=10=1

“I’m on my way, sweet wife, I’m on my way.”¹ – autori në një letër për të shoqen, nga Yaddo, për në Lubjanë, 15 Maj 1979.

“*Cher Maître, nous sommes au mois d’amour; j’ai (presque) Dix-sept ans*” * – Arthur Rimbaud në një letër për Theodore de Banville, 24 Maj 1870.

“Tomás: quiero, vivir mi juventud a tu lado y compartir mi vejes con la tuya. Siento miedo tan solo de pensar que no regreses y te olvides de mí, y al mismo tiempo espero que los tres meses que faltan para tu regreso pasen rápido *.” Alejandro Gallegos Duval në një letër për autorin, nga Meksika për në Lubjanë 26 Mars 1979

Rrathë mavi në gojë –
hudhra për zemrën,
prej erës hiri i shpërndarë mbi brinjët e heksagonit të viteve.

Kur bie dëborë
buçet toka nën peshën e oksigjenit dhe dhimbjes.

Një pyll i virgjër,
Një zambak uji pluskon mbi luginë.

¹ anglisht në original: “*Po vij, e dashur grua, tek ti po vij*”.

* frëngjisht në original: “*Zotëri i dashur jemi në muajin e dashurisë; jam (thuajse) shtatëmbëdhjetë vjeç*”.

* spanjisht në original: “*Tomás do të doja të jetoja rininë time krah teje, dhe pleqërinë time ta ndaja me tënden. Trembem kur mendoj moskthimin tënd e kështu më harron, njëkohësisht shpresoj se tre muajt e mungesës sate të kalojnë sa më shpejt*”.

Kukulla të vockla lecke,
Një nënë si gjyryk argjile.

Lapsa blu mbi një shirit të bardhë letre.
Dridhmat prej një terrori të ngurtë – qershitë.

Gishtërinjtë pas qafe.
Aromë e dashurimit të natës së pafund.

Dashuria në gërsërët e mprehta është
Tela që pas rendin në gjumë flenë.

Barinjtë në pritje janë.
Kekeci dërrmon dorën e vet.

Në gjoks të malit –
përgjatë një linje pingule të trashë mbi tëmthin e murit-
shembet barra në kaskada llave.

Flutur nën gjilpërën e argjendte ngulur-
hija e flatrave tua tashmë është frymëzimi im.

Shpatat janë për të pushtetshmit.
Fijet për mëndafshin e dëlirë.

Kurse unë gojë e Librit jam.

Puplat, pupla zoti dhe langoi janë,
vëllezërish komplotues
pëlhurë e freskët.

Bananet,
reale sa dhe retë vetë.

Kacabunjtë që u kalbën nën gëlqeren e bardhë -
cekëtinë në univers

Flluska që në brumë të qullët pëlçet -
iluzion tramvaji.

Një qytet drite ndërtuar mbi shkëmb
Grykë e humnerës tejet e lagësht.
E para lindje memorie s'ka aspak.

Hijeshi supreme shpalosur mbi
terror. Çdo sistem mortor kultivon
lëndën e parë. Poezia më e çmuar është kur shfaq rropatje
në oborrin mbretëror
Kafka, është fajtor për pushtimin e Pragës!

Numërimi është më i tmerrshmi ndër gjithçka, ngase përtej vdekjes është.
Rrënjët këpusin farën e gjuhës për
arsye taktike të kozmosit.
Puna çel thelpinj kristali-gonxhe kotësie.
Statusi i saj më i lartë se statusi i puplave të palloit.